

Nulägesrapport - Våldsbejakande extremism

Inledning

I Stockholms stads riktlinjer i arbetet mot våldsbejakande extremism (VBE) anges följande; ¹

”Utifrån facknämndernas och stadsdelsnämndernas rapporterade underlag ska kommunstyrelsen varje ojämnt år sammanställa en särskild nulägesrapport om hur arbetet mot våldsbejakande extremism fortskrider och presentera denna för kommunfullmäktige”

Föreliggande nulägesrapport är den första sammanställda rapporten som presenteras i enlighet med stadens riktlinjer mot VBE. Rapporten är framtagen av stadsledningskontoret och baseras på inhämtade lägesbilder från stadsdelsnämnder, facknämnder och stadens samverkande aktörer. Syftet är att ge kommunfullmäktige en tydlig och uppdaterad redovisning av hur arbetet fortskrider. Rapporten behandlar inte hanteringen av terrorattentat då det hanteras inom ramen för stadens säkerhetsprogram.

Stadens arbete mot VBE är en integrerad del av det samlade brottsförebyggande arbetet. Det utgår från stadens Trygghetsprogram och samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten. Av detta följer att samtliga stadsdelsnämnder ska utveckla arbetet mot VBE enligt de processer som beskrivs i stadens trygghetsprogram och i enlighet med de krav som ställs i lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Kraven innebär bland annat att stadsdelsnämnderna årligen ska ta fram en lokal lägesbild över brottsligheten och utifrån lägesbilden besluta om en åtgärdsplan. I enlighet med stadens särskilda riktlinjer på området har socialnämnden, utbildningsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden och idrottsnämnden särskilda uppdrag på området. Dessa facknämnder ska bland annat utarbeta egna handlingsplaner mot VBE.

---

¹ Stockholms stads riktlinjer i arbetet mot våldsbejakande extremism

Omvärldsbevakning

Utvecklingen i omvärlden är en viktig utgångspunkt för stadens arbete. Under maj 2025 beslutade Säkerhetspolisen att sänka terrorhotnivån från ett högt hot (4) till ett förhöjt hot (3). Enligt Nationellt Centrum för Terrorhotsbedömnings (NCT) helårsbedömning 2025 kommer det största hotet mot Sverige under 2025 sannolikt fortsatt komma från ensamagerande aktörer. Dessa individer agerar ofta med inspiration från våldsbejakande ideologier men saknar organisatorisk tillhörighet. De radikaliseras i hög grad genom digitala miljöer.

NCT framhåller att attentatsplaneringar i västvärlden de senaste åren ofta följer samma mönster: ensamagerande individer som använder enkla medel – fordon, stickvapen eller skjutvapen – mot lättillgängliga och oskyddade mål som skolor, köpcentrum eller kollektivtrafik. Den digitala miljön spelar en central roll både för radikalisering och för att sprida propaganda. Samtidigt sker viss planering fortfarande i fysiska miljöer.

Utvecklingen i omvärlden påverkar Sverige och staden

NCT konstaterar att det under 2024 har noterats ett antal omständigheter med potentiell påverkan på terrorhotet mot Sverige och svenska intressen utomlands. Ett antal faktorer utomlands bedöms påverka förutsättningarna för radikalisering, rekrytering och finansiering av våldsbejakande extremism på lokal nivå. En utmärkande faktor de senaste åren är att internationella våldsbejakande islamistiska terrororganisationer eftersökt lämpliga attentatsutförare i Sverige. Dock har dessa utlandsaktörer haft svårt att komma i kontakt med lämpliga individer i Sverige. Under 2024 har ett fåtal svenska våldsbejakande islamister försökt, och enstaka individer lyckats, resa och ansluta sig till terrororganisationer i Afrika, något som NCT bedömer kommer att fortsätta under 2025. Det är osäkert huruvida svenska individer som befinner sig i Syrien har för avsikt att återvända. Möjligen kan fortsatta strider och splittringar i Syrien resultera i att fängslade individer med koppling till IS frisläpps eller befrias under 2025.

Vidare är det två pågående konflikter i världen som påverkar den svenska säkerhetsbilden. Kriget mellan Hamas och Israel har förstärkt hotbilden mot judiska och israeliska mål i västvärlden däribland även Sverige. Våldsbejakande islamister har spridit Hamas-propaganda, och delar av den högerextrema miljön har använt konflikten för att uttrycka antisemitiska ståndpunkter. Sannolikt kommer kriget under 2025 att utnyttjas av terrororganisationer som IS och al-Qaida i deras propagandaproduktion. Även kriget i Ukraina har haft betydelse. Enstaka individer kopplade till våldsbejakande högerextremism har under året rest till Ukraina, men syftet är ofta oklart. Deras avsikter att begå attentat i Sverige under 2025 bedöms som begränsade.

Fler unga aktörer har uppmärksamats

En framträdande trend är att minderåriga i allt högre utsträckning förekommer inom ramen för terrorattentatsplanering – både i Sverige och internationellt. Gemensamt för minderåriga aktörer är enligt NTC en fascination för våld och att den ideologiska övertygelsen och kunskapen tenderar att vara lägre jämfört med radikaliserade vuxna. Dessa unga personer har ofta en svag ideologisk övertygelse men en fascination för våld. De inspireras av tidigare skolattacker, av våldsamma datorspel och av extremistiskt material på nätet. Det innebär en förhöjd risk för snabba radikaliseringsprocesser.

Digitalisering – extremistiska miljöers närvaro online

Digitala plattformar spelar en central roll i dagens våldsbejakande extremistmiljöer. Digitaliseringen bidrar till en hybridisering av extremism, där olika ideologiska element blandas. Internet används för spridning av propaganda, rekrytering och kommunikation mellan aktörer. Unga som saknar förmåga att förstå konsekvenserna av de våldsbejakande extremistiska budskapen är enligt NCT troligen särskilt mottagliga och har därmed troligen en lägre tröskel för radikalisering än vuxna. Tillsammans med en algoritmisk förstärkning kan detta bidra till att unga radikaliserar på kort tid. Unga individer som initialt saknar en ideologisk drivkraft för att konsumera extremistiskt material kan istället lockas av dess estetik och utformning, exempelvis propaganda som påminner om våldsamma datorspel. Sverok har genomfört en enkätundersökning med 700 spelintresserade personer mellan 12 till 20 år. Av rapporten framgår att var tionde person som spelar datorspel online på olika digitala plattformar någon gång mötts av försök till rekrytering av antidemokratiska rörelser.

Plattformarna möjliggör även sammansmältning av extremistiskt material med andra våldsförhållande rörelser. Polisregion Stockholm uppmärksammar att de internationella onlinerörelserna No Lives Matter (NLM) och 764 – som kännetecknas av frekventa inslag av sexuell exploatering och utpressning riktad mot minderåriga – också har potential att locka barn och unga i Stockholmsområdet. Rörelserna är kända för att sprida material kopplat till grova våldsbrott, där våldshandlingar ibland livestreamas eller dokumenteras i form av bilder och filmer. Dessa extrema uttryck och aktiviteter visar tydliga kopplingar till högerextremism, samt inslag av satanistiska och ockulta teman. Ett antal våldsdåd i Hässelby har bekräftats vara kopplade till NLM och 764 under 2024.

Överlappningar mellan VBE och andra kriminella miljöer

NCT har noterat potentiella samverkansytor mellan våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet. Detta sker främst genom personliga kontakter och misstänkt användning av brottsvinster för finansiering av extremistisk verksamhet. Enligt NCT har i dagsläget sannolikt den organiserade brottsligheten en större attraktionskraft

för unga individer genom att erbjuda pengar och därtill kopplad status samt möjlighet att bruka våld, främst genom tillgång till vapen, i större utsträckning än våldsbejakande extremistiska nätverk. Samtidigt påpekar NCT att en ny global konflikt liknande den IS skapade i Syrien och Irak 2014–2019, eller andra grupper som lyfter fram våldsbejakande islamism, skulle kunna öka viljan hos unga i kriminella gäng att ansluta sig till sådana rörelser.

Det finns även överlappningar mellan våldsbejakande extremistisk miljö och risksupportermiljön. Fenomenet Aktiv Klubb Sverige eller White Boys Fight Club – som även har en närvaro i staden – har uppstått som en rörelse bland unga högerextrema grupper, där fokus ligger på fysisk träning, strikt levnadssätt och en ideologisk övertygelse om accelerationism – tanken att samhället bör drivas mot kaos för att påskynda ett raskrig som de anser redan pågår. Denna rörelse består främst av unga personer i åldrarna 15–25 år som regelbundet samlas för att träna och slåss. Gruppen präglas av en kombination av högerextrema idéer och element hämtade från fotbollshuliganism, vilket bidrar till en aggressiv och våldsbejakande kultur.

Sammanfattning

Trots en sänkning av Sveriges terrorhotnivå kvarstår hotet från ensamagerande aktörer med våldsbejakande motiv som en reell säkerhetsutmaning. Utvecklingen präglas av en ökad digitalisering, en större roll för unga aktörer, samt överlappningar mellan extremistiska miljöer och kriminella nätverk. Internationella konflikter bidrar ytterligare till en förhöjd hotbild, där propaganda och radikalisering riskerar att få fäste även lokalt.

Stadens samlade arbete

Stadens arbete mot VBE bedrivs genom ett brett tvärsektoriellt samarbete. Det omfattar stadsdelsnämnder, facknämnder, bolagsstyrelser och externa aktörer. En god samverkan med aktörer utanför staden är avgörande i arbetet mot våldsbejakande extremism. Detta som ett led i att bl.a. säkerställa att verksamheter i staden har tillgång till kunskap, effektiva verktyg och goda kontaktvägar. Samverkan med andra storstadskommuner är särskilt viktigt utifrån delade utmaningar och liknande organisation.

På nationell nivå är Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (CVE), Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Myndigheten för stöd till trossamfund och Redex² centrala samverkansaktörer.

---

² Redex - Reducera extremism - är en samverkansmodell mellan Polisen och Säkerhetspolisen som syftar till att förebygga och motverka våldsbejakande extremism genom att prioritera och bedöma åtgärder.

Samverkan med Region Stockholm och i synnerhet psykiatrin är central utifrån att psykisk ohälsa och psykiatriska diagnoser kan utgöra riskfaktorer för radikalisering. Dialog och samverkan med universitet och högskolor är avgörande för att staden ska kunna ta del av samt bidra till forskning på området. Medlemskap och aktivt deltagande i internationella nätverk är också en viktig del av stadens arbete såsom Nordic Safe Cities.

Nämnderna har tillgång till stödresurser i form av utbildningsmaterial, rutiner, mallar och webbutbildningar via intranätet. Kommunstyrelsen ansvarar för att dessa resurser är aktuella och uppdaterade. Kommunstyrelsen ansvarar för att innehållet regelbundet uppdateras utifrån ny kunskap som tas fram i staden liksom på nationell nivå.

Staden fortsätter att utveckla arbetet för att motverka VBE genom insatser på flera nivåer inom respektive facknämnd. Arbetet utgår från såväl nationella som lokala handlingsplaner och omfattar allt från utbildnings- och metodstöd till samverkan med externa aktörer såsom Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och CVE.

Facknämndernas lägesbilder

Arbetsmarknadsnämnden har fortsatt att upprätthålla en tydlig beredskap för att tidigt kunna upptäcka och förebygga förekomst av våldsbejakande extremism. Under våren har särskild tonvikt lagts vid kompetenshöjande insatser. Totalt har cirka 500 medarbetare, motsvarande 73 procent av förvaltningen, genomgått en grundläggande utbildning inom VBE. Ett stort antal har även deltagit i fördjupningsutbildningar med fokus på högerextremism. Under hösten planeras ytterligare utbildningsinsatser, med särskild inriktning mot lärare inom upphandlad utbildningsverksamhet.

Idrottsnämnden rapporterar få incidenter med koppling till våldsbejakande extremism inom sina verksamheter. De händelser som registrerats rör främst klotter, affischering och bokningsförfrågningar. Trots den låga incidentnivån har förvaltningen fortsatt att genomföra utbildningsinsatser för utvalda yrkesgrupper som ett led i det förebyggande arbetet.

Socialnämnden har fortsatt att stödja stadsdelsförvaltningarna i deras arbete med att motverka våldsbejakande extremism inom socialtjänstens ram. Insatserna har främst handlat om att förse verksamheterna med aktuellt kunskapsunderlag, metodstöd och vägledning. Detta inkluderar material för samtal vid misstanke om radikalisering, stöd kring återvändande barn och unga från konfliktområden, samt vägledning kopplade till vitmaktmiljön. I syfte att förebygga skolattacker och motverka radikalisering har socialförvaltningen dessutom samverkat med Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Mot bakgrund av inkomna rapporter är bedömningen att behovet av riktade kompetenshöjande insatser kvarstår, särskilt med fokus på ensamagerande aktörer, otillåten påverkan och skolattacker.

Utbildningsnämnden har under året intensifierat arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism och stärka beredskapen vid pågående dödligt våld (PDV) i skolmiljö. Fler skolor i staden kontaktar utbildningsförvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism och säkerhetssamordnare för stöd kring oro för enskilda elever och för skolattacker. Skolbesök har genomförts i syfte att stödja skolornas krisberedskap genom ett systematiskt och kunskapsbaserat arbetssätt. Därutöver har nytt utbildningsmaterial tagits fram gällande kriskommunikation. Nämnden har genomfört grundläggande och fördjupade utbildningar, samt två studieresor till Utøya och Bærum för chefer och rektorer med fokus på demokratifrämjande arbete.

Facknämndernas insatser visar sammantaget på ett fortsatt aktivt och utvecklande arbete mot våldsbejakande extremism. Trots att det rapporterats relativt få incidenter inom vissa verksamheter, exempelvis inom fritids- och idrottsområdet, är det av avgörande betydelse att stadens samlade beredskap upprätthålls och vidareutvecklas.

Stadsdelsnämndernas lägesbilder

Stadens samlade arbete mot VBE på lokal nivå fortskrider och bygger på tvärspektoriell samverkan, kunskapshöjande insatser samt utveckling av strukturer och rutiner för tidig upptäckt och förebyggande åtgärder. Den aktuella lägesbilden visar att förekomsten av våldsbejakande extremism inom stadsdelsområdena fortsatt är låg, men att vissa uttryck och tendenser kräver särskild uppmärksamhet och åtgärd.

Stadsdelsnämnderna rapporterar ingen generell ökning av våldsbejakande extremism jämfört med tidigare år. Socialtjänsten hanterar ett begränsat antal ärenden med koppling till VBE, och Polisregion Stockholm bedömer att antalet individer med sådan koppling inom stadsdelsnämndernas geografiska områden är fortsatt lågt. Under 2024 hanterade socialtjänsten sammantaget 16 VBE-ärenden.

Den mest synliga och återkommande formen av extremism i det offentliga rummet är högerextremism, vilken tar sig uttryck genom klotter, klistermärken, affischering, banderoller och skadegörelse. Dessa yttringar förekommer särskilt i skolmiljöer men även på andra offentliga platser som broar och byggnader. Flygbladsutdelning i brevlådor har förekommit, liksom enstaka fall av hot mot personal. Under 2024 har det rapporterats 77 VBE-relaterade incidenter inom skolmiljö. Allvarlighetsgraden varierar från klotter till oro för enskilda elever och för skolattacker.

Polisregion Stockholms lägesbild bekräftar dessa tendenser och pekar på en ökad aktivitet inom så kallade aktivklubbar – högerextrema kampsportsmiljöer som även haft närvaro i skolor.

Kampsport har därmed identifierats som en potentiell metod för rekrytering till våldsbejakande högerextrema miljöer. Polisens lägesbild visar även ett stort inflöde av tips gällande potentiella hot och oro för skolattacker, där tipshantering visar en bred variation i allvarlighetsgrad. Målgruppen är främst ungdomar i åldern 12–18 år, som söker identitet och tillhörighet online. Inom dessa miljöer är högerextremismen den mest framträdande ideologiska influensen. Stadens lägesbild bekräftar polisens bedömning.

Vänsterextremism och islamistisk extremism förekommer i vissa stadsdelsnämnder, men i avsevärt mindre omfattning. Ett undantag utgörs av Järva stadsdelsnämnd, där islamistisk extremism bedöms vara mer närvarande, bland annat i form av misstänkt terrorrelaterad stödverksamhet såsom rekrytering och finansiering.

Analys och bedömning

Den samlade lägesbilden visar på en fortsatt låg, men inte obetydlig, närvaro av våldsbejakande extremism i staden. Högerextremistiska yttringar utgör den mest framträdande formen av extremism och syns särskilt i skolmiljöer samt i det offentliga rummet, medan vänsterextremism och islamistisk extremism förekommer i mindre omfattning. Trots den begränsade förekomsten bedöms hotbilden som allvarlig, särskilt med tanke på de föränderliga uttrycken för extremism och dess ökade spridning i digitala miljöer.

Arbetet mot våldsbejakande extremism är prioriterat i staden och fortskrider genom riktade utbildningsinsatser, fördjupad samverkan, ökad intern medvetenhet och utveckling av strukturer för tidig upptäckt och åtgärd. Stadsledningskontorets strategiska inriktning för 2025 fokuserar på att stärka kompetensen hos stadens medarbetare, öka kännedomen om digital radikaliserings, samt säkerställa en bred implementering av stadens riktlinjer och rutiner i samtliga relevanta verksamheter.

Staden bedriver ett aktivt förebyggande arbete genom utbildningar, samverkansinsatser och införande av nya arbetssätt i verksamheterna. En ny stadsgemensam utbildning om våldsbejakande extremism har börjat användas, och dess bredare implementering under 2025 bedöms som en viktig del i arbetet med att förankra kunskap om extremistmiljöer. Särskild tonvikt läggs vid att öka förståelsen för ensamagerande gärningspersoner, extremistisk påverkan i digitala miljöer samt olika extremistgruppers kännetecken och uttryck.

Det är fortsatt av stor vikt att fler medarbetare genomför stadens e-utbildning om våldsbejakande högerextremism. Likaså är det nödvändigt att arbetet med att sprida information om stadens riktlinjer intensifieras. För att säkerställa en sammanhållen hantering av extremistrelaterade händelser krävs löpande påminnelser till verksamheterna om vikten av att dokumentera och rapportera extremistisk skadegörelse, såsom klotter, propaganda

eller andra incidenter, i både stadens incidentrapporteringssystem och till respektive stadsdelsnämnds VBE-samordnare.

För att bibehålla och stärka stadens samlade förmåga gör stadsledningskontoret bedömningen att nämndernas samordnare under 2025 fortsatt behöver stödja implementeringen av riktlinjerna och arbeta för att integrera arbetet mot VBE i det ordinarie linjearbetet inom stadsdelsnämnderna. En hållbar och långsiktig struktur för detta arbete är en förutsättning för att möta den föränderliga hotbild som extremistmiljöerna utgör. Med anledning av detta bjuder SLK in samtliga berörda nämnder, förvaltningar och Redex till kontunerliga träffar i syfte att dela lägesbild, omvärldsbevakning, behov och utmaningar.

Behov framåt

Stadens arbete mot VBE har förstärkts under 2024. Arbetet är väl förankrat i stadens trygghetsprogram och samverkansstrukturer. Utbildningsinsatser och nya rutiner har bidragit till en ökad kompetensnivå i verksamheterna. Samtidigt finns skillnader i hur långt arbetet kommit mellan olika facknämnder och stadsdelsnämnder. En samlad utmaning är att säkerställa att rutiner används enhetligt, att rapporteringen följer samma struktur och att lägesbilderna delas effektivt. För att behålla och vidareutveckla stadens motståndskraft mot radikaliseringskrävs fortsatt systematiskt, kunskapsbaserat och långsiktigt arbete – med särskilt fokus på unga, skolmiljöer och digital radikaliserings. Även ensamagerande aktörer utgör en särskild risk som kräver utvecklat metodstöd och kompetens.